

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii De Rhodes Avenionensis, È Societate Iesv,
Philosophia Peripatetica, Ad Veram Aristotelis Mentem**

Rhodes, Georges de

Lvgdvni, 1671

V. De olfactu, gustu & tactu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95638](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95638)

vacuum. Præter hunc aërem in eadem etiā cavitatis tria sunt ossicula solidissima, chorda vna & musculi, quasi pulsationi deferuentia. Primum dicitur malleolus, alterum incus, tertium stapes triangularis figuræ; & quod mirum, eorum in puero eadem magnitudo est, quæ in senē. Intra membranam sunt constituta, & ita articulantur, ut malleolus membrana appendeat, tubere autem suo incudis cavitati inarticuletur. Incus molarem dentem representans, duobus cruribus innititur, quorum brevior tympanum tangit, longiore stapeti obligatur. Stapes basi suā latiusculā fenestræ ovali immersus, summo & acuto apice incudis minimum tuberculum excipit.

Tria hæc ossicula per exilem admodum chordam alligantur tympano, quæ chorda toti membranae perinde ut nervus militari tympano obtenditur.

Per hæc ossicula non ita pulsatur tympanum, ut sonum edat, sed purgantur aures, feriunturque ad nervum auditorium species auditionis. Movenitur tamen illa per musculos sibi proprios. Fenestellæ autem duæ sunt inter duo foramina, per quas expurgantur aures in canaliculum, qui ad palatum peruenit.

Tertius
meatus.

Tertius meatus dicitur labyrinthus, quod multis quasi cuniculis & conclavibus furrim agatur, ne dissipentur soni species, & ille acutior fiat.

Quartus
meatus.

Quartus vocatur foramen cæcum, in cuius extremo nervus est auditorius, deferens à cerebro spiritus animales ad auditum, sicut per nervos opticos deferuntur spiritus ad cerebrum.

Vbi fiat au-
dicio.

Certum videtur secundò proprium organum, in quo exercetur actus auditionis, non esse aërem congenitum, sed vel tympanum, vel foramen cæcum. Ratio est, quia ille aër non est magis vivens quàm spiritus vitales & sanguis, cum non sit magis continuus partibus solidis. Deinde videtur aptissimum esse tympanum ad recipiendas species soni, sicut in militaribus tympanis experimur maiorem edi sonum. In eo igitur probabiliter puto fieri auditionem, vel certè, quod est probabilius, in foramine illo cæco, cui nervus auditorius est immediatus; sic enim aër ille interius aptissimum est medium auditionis.

QVÆSTIO V.

De olfactu, gustu, & tactu.

Super sunt tres illi externi sensus, duobus aliis longè ignobiliores, quorum consideratio, ut minoris est operæ, sic brevioris erit laboris. Singulorum igitur obiecta, & subiecta breviter explico, disputaturus ad extremum de omnibus, utrum immutentur sufficienter per obiecta sine illis speciebus intentionalibus.

SECTIO I.

De olfactu.

Obiectum huius potentia odor est; sensorium est nasus: illius explicanda est mihi breviter natura; istius fabrica.

Quænam sit vera odoris natura & causa.

Definitur odor ab Aristotele lib. 2. cap. 9. *Qualitas secunda ex ea primarum commixtione resultans, in qua siccitas comprehenditur, & superat humidum.* De qua tamen definitione,

Ratio dubitandi esse primò potest, quia in eodem cibo reperiuntur simul odor & sapor: ergo si odor ex eo fiat temperamento, in quo siccitas prævalet humido, sapor autem ex eo fiat temperamento, in quo humidum sicco prævalet, erunt in eodem subiecto temperamenta contraria. Similiter etiam aqua rosacea, & aliæ huiusmodi aquæ odoriferæ plus sine dubio habent humiditatis, quàm siccitatis: ergo falsò dicitur, odorem plus exigere siccitatis quàm humiditatis.

Secundò panis bis coctus, & adustus, solum tamen saporem habet, non autem odorem; & tamen siccitas in eo superat humiditatem: aromata etiam siccissima sunt, solum tamen habent saporem: ergo non rectè dicitur odorem oriri ex temperamento ubi siccitas superat humiditatem.

Tertiò falsò dici videtur, quod odor qualitas sit; est enim potius fumida exhalatio, seu substantia instar fumi evaporata; nam odore dicuntur nutriri ac sustentari homines quidam Aethiopes circa fontes Gangis, ut narrat Plinius & Strabo. Odoribus præterea certum est impedi cor dis deliquium, & iuvare cerebrum. Nocent etiam sapientius odores; tradit enim Strabo Sabæos odoribus sæpe stupefieri. Plutarch. lib. de præceptis convivibus, ait feles olfactu vnguentorum sæpe furere.

Dico primò, rectè ab Aristotele definitum esse odorem, qualitem secundam, ortam ex ea temperie primarum, in qua siccitas comprehenditur, & superat humiditatem.

Primò enim odor qualitas sine dubio quædam est, quod malè negarunt Heraclitus, Plato, Theophrastus, Galenus; quia nullum obiectum proprium ullius sensus substantia est. Odor autem est aliquid sensu perceptibile. Igitur odor non est substantia, sed vera qualitas semper insidens substantiis, cum quibus etiam deferatur & evaporatur.

Secundò odor est qualitas secunda, quæ oritur ex temperie primarum qualitatuum, sicuti color; in elementis enim, quando pura sunt, nullus est odor; quando verò peregrinis sunt infecta qualitatibus, inest illis odor, ut constat ex mari, & ex terra; quæ quando imbre tenui madefit, redditur odorata. Cibi etiam dum coquantur, odorem mutant, & odorifera etiam corpora qualibet diversò modo calefacta vel frige facta varium odorem habent.

Tertiò fit odor ex ea temperie primarum qualitatuum, in qua humidum comprehenditur & superatur à siccitate; alia est enim mixtio qualitatuum, in qua consistit odor, alia in qua sapor; nam uterque consistit in humido & sicco: sed in sapore humidum superat siccitatem; in odore siccitas vincit humiditatem: quod inde constat, quia ea quæ maximè sunt odorifera, valde amara sunt, eo quod sint nimis cocta; dulcia verò rarè sunt odorata. Ex eadem etiam causa terræ arida ac præferuidæ fragrantiores sunt, ut Arabia & Syria. Res quoque odoriferæ, si nimium humectentur, redduntur inodoratæ; ideo flores in Ægypto sine odore sunt, quia incubat illis roscidus aër à Nilo flumine. Organum ipsum olfactus cum catarrhi alicuius humore scatur, minus odor

rem sentit. Odor ergo fit ex eo temperamento, in quo sicum praevalet humido; ita tamen ut aliqua etiam superfit humiditas; nam cineres ligni odorati odore carent, quia euaporatum in illis est totum humidum. Terra cum primum compluitur, odora fit, quamdiu humidum superatur a siccitate; quando vero nimium humectata est, cessat odor. Idem evenit in floribus; nam rosa quando exsiccata sunt, minus habent odoris. Aristoteles *sest. 12. problem. quaest. 3.* ait arbores quasdam, super quas caelestis arcus recubuerit, fieri odoratiores propter aduentum mediocritatis humoris. Docet etiam idem Philosophus, eam esse causam ob quam Africa minus ferax sit odorum quam Arabia; quia est siccior quam illa.

Causa odorum. Dico secundò, causam odorum effectivam esse calorem temperatum, quo attenuatur, & concoquitur humidum.

Ratio est, quia sic experimur; aqua enim rosacea, dum modicè incalescit, fit odoratior. Allia iuxta rosas confusa reddunt eas odoratiores, quia solum calefaciunt, inquit Contentenus *lib. 5. de elementis*: vina minus hyeme fragrant quam aestate.

Moschus, zibetum, ambar. Nec est quod obiciat aliquis, moschum, zibetum, & ambar calore debito carere ac siccitate: nam licet moschus fiat vel ex sanguine concreto feræ alicuius vulpi simillimæ, vel, ut aliis placet, fera illa cerebro enecta verberè, deinde putrefacta & comminuta in particulas, sit odoratissimus ille moschus; zibetum autem sudor sit felium quarundam; denique ambar sit vel aliquid innatum balanis, quia ubi crebriores illæ sunt, maior est illius copia, imò saepe reperitur in illarum ventre; vel sit fungi marini species, à profundo, vel saxis, ubi adnascitur, diuulsa, & à fluctibus delata in littus, quo utatur balæna ut pabulo; semper dicendum est sufficientem in illis calorem ac siccitatem esse ad odores. Vide Matthiolum *in lib. 1. Dioscoridis, c. 10. & 21.*

Solutio primæ dubitationis. Ad primam respondeo, posse simul in eodem subiecto secundum diuersas partes esse odorem cum sapore; nam partes cibi crassiores subiectum sunt saporis; quæ verò sunt tenuiores & spirituosæ, subiectum sunt odoris. V. g. licet eadem caro sapida sit & odorata; sapida tamen est secundum partes terrestres; odora verò secundum partes subtiliores in aliis inclusas. Eadem ratio est aquæ stillatitiæ; nam odor subieciatur in partibus illis, quæ sunt spirituosæ ac sicciores. Ideò quando euaporata illæ sunt, minus habent odoris.

Ad secundam respondeo esse in pane bis cocto & adusto aliquem etiam odorem cum sapore, quia partes eius incluse in crassioribus spirant aliquid odoris; aromata verò siccissima habent etiam aliquid humiditatis.

Ad tertiam respondeo effectus illos causari à substantiis, quibus ut subiectis odores inhaerent, non autem ab ipsis odoribus; nam substantiæ illæ his imbutæ qualitatibus alia quoque habent accidentia, per quæ possunt esse animali vel beneficiæ, vel maleficiæ. Ideò Philosophus odorem non raro appellat fumum & halitum, quia odor plerumque in huiusmodi substantiis residet; ex quo etiam fit ut res odorifera assidua odorum expiratione absumantur; quia non solus perit odor, sed dissilatur halitus continens odorem.

R. P. de Rhodæ curs. Philosoph.

Proprium organum odoratus.

Certum est primò, in organo olfactus alias esse partes externas, alias internas. In externo naso tria sunt ossa; vnum vtrinque, quæ tertium ab ethmoide exortum veluti paries interiectus determinant. Feruntur hæc ossa ad medium duntaxat nasi, quod superest, cartilagineum est; si enim osseus totus esset, non emungi facile posset. Constat autem quinque cartilaginibus. Vfus externi nasi multiplex est; recipit enim aërem, purgatur in eo cerebri pituita, colligit odores.

Nasi partes externæ.

B Nasus internus duas habet partes, nimirum processus mammillares, & os vnicum. In media frontis basi situm os ethmoides ad summam fertur nasi radicem; narium totam ferè cavitatem opplens. Tres illius ossis sunt partes. Prima multis foraminibus percuta, cribrosa dicitur: secunda in narium cavitare rara & fungosa, dicitur spongiosa: tertia tenuis & læuis vocatur plana. In superiore illorum ossium parte duo eminent tubercula, sicut mammillarum papillæ, quos processus vocant mammillares; nervi sunt mollissimi à cerebro prodeuntes.

Partes internæ nasi.

Certum est secundò, propriam sedem odoratus nec esse cerebrum, ut malè sensisse videtur Galenus; neque membranam narium, ut censuit Auerroës; neque os extremi nasi, ut vulgò tribuitur Aristoteli; sed processus illos mammillares, quos dixi. Non est enim cerebrum, in quo certum est odores non sentiri. Neque membrana illa quæ sparsa est per totum nasum, quia sic absque respiratione odores perciperentur; probatque ratio eadem non residere olfactum in toto naso; ossa verò non sentiunt: ergo fit olfactus in mammillaribus carunculis, quæ aptissimæ sunt ad sensum odoratus.

Sedes odoratus.

Quæritur primò, quare animalia quæ respirant, non olfaciant nisi respirando.

Respondet Aristoteles causam esse, quia datur operculum intra nasum in via ad sensum, quod sola respiratione aperitur. Hoc autem Galeno & Medicis non placet, eò quod ex anatomia constet nullum dari tale operculum intra nasum. Verum nomine operculi non intellexit Philosophus partem aliquam similem palpebræ, quæ tegit oculos; sed viam illam arctissimam in interiori parte nasi, quæ respiratione dilatatur.

Odoratus cum respiratione.

Quæritur secundò, quid sit, & quomodo fiat sternutatio.

Respondet, quando cerebrum humoribus & vaporibus nimis est oppletum, tunc expellente illos natura fieri sternutationem. Fit autem hoc modo. Calor capitis rarefacit vapores inclusos, & redigit eos in flatum, qui cum aliqua postmodum violentia per angustos narium meatus exeuntes, fornum edunt, quem sternutationem appellamus; ideo qui paratus est ad sternutandum, si fricat oculos aut narium medium, vel nullo modo, vel minus sternutat; quia vel ille vapor tunc exit per oculos, vel dissipatur in cerebro: ideo qui solem aspicit, facile sternutat, quia humores sole calefacti, & rarefacti fiunt vapores.

Sternutatio.

SECTIO II.

De sensu gustus.

Certum est primò, saporem rectè definiri, *Est Saporis definitio. passio facta ab humido aqueo, in siccis terreo, immutatio gustus.* Ita tradit Philosophus *lib. de sensu & sensibili, c. 6.* Significat autem saporem esse qualitatem

Sf 2

litem

litatem secundam ortam ex ea temperie qualitatum, quâ humiditas aquea comprehendit & superat siccitatem terream: quæ omnia ex dictis de odore perspicua sunt. Tantum addo, tria semper requiri necessarium ut resulter sapor, siccitatem quandam terrestrem, non autem igneam; humiditatem aqueam, & calorem qui utramque concoquat & commisceat; ita tamen ut humiditas excedat aliquo modo siccitatem. Posset obijci, piper & alia huiusmodi esse sicissima; & tamen acutissimi saporis. Sed occursum tamen supra est, cum dixi, saporem esse posse in rebus siccis, sed illum potius oriri ab humiditate quam à siccitate.

Certum est secundò proprium organum gustus esse linguam, cuius tota fabrica data nuper est, cum dixi de loquutione. Igitur linguæ nervus interior sensorium est gustus, non caro exterior, quæ medium gustus est, non organum. In eius acumine gustus est acrior; unde quoties sentire nolumus saporem cibi alicuius molestioris, demittimus eum in partes linguæ inferiores, ubi sunt tonsillæ, id est duæ glandulæ carneæ sitæ ad radices linguæ, ubi generatur salivæ. Neque in sola lingua facultas est gustus, sed in toto etiam palato. Unde constat, etiam gustum esse sensum distinctum à tactu, à quo & obiecto differt, & organo.

SECTIO III.

De sensu tactus.

Certum est primò, proprium obiectum tactus esse primas quatuor qualitates, & plures etiam à secundis, molle, durum, leue ac graue; quæ tamen duo non percipiuntur per se primò, sed per impetum quem imprimunt; alioqui etiam tangendo lapidem in terra sentiremus eius gravitatem.

Dubitarum autem primò, quodnam sit obiectum tactationis dolorificæ, quando per scissionem v. g. sentitur aliquis dolor. Non enim est difficile assignare obiectum causans dolorem, siue disconueniens tactui, quando comburitur manus v. g. quia scilicet calor ille disconueniens est; idemque dico de delectatione causata per conuenientem aliquam qualitatem; sed non est sanè facile dicere, quodnam sit obiectum disconueniens causans dolorem in sensu tactus, quando fit vulnus v. g. & scinditur membrum aliquod; ibi enim nulla producit nova qualitas difformis tactui; scissio autem spectat potius ad sensibile commune, quam ad sensibile proprium.

Respondent multi cum Vasque, produci ab illa scissione qualitatem aliquam innominatam, quam appellant dolorificam, eamque solam esse obiectum disconueniens sensationis illius, quæ vocatur dolor. Et similiter etiam obiectum delectabile qualitas diceretur cōueniens, producta per aliquam rem externam. Verum hæc qualitas fictitia est, ut constabit ex dicendis in morali, & nullo modo est necessaria, ut constabit statim. Sed neque dici potest durtiem corporis scindentis esse obiectum disconueniens, cum etiam ablato ense sentitur dolor.

Respondeo igitur tria in illo dolore distinguere necessarium debere. Primò ipsum obiectum disconueniens; secundò sensationem, seu perceptionem obiecti huius disconuenientis, qui appellatur propriè dolor causalis, soletque vulgò appellari dolor: tertio actum appetitus, qui est verus & formalis dolor, cuius obiectum immediatum est dolor ille causalis, seu tactio disconuenientis obiecti. Non hic queritur de duobus postremis, sed de primo illo

A disconueniente, à quo causatur dolor causalis in tactu, & formalis in appetitu. Dico autem, illud obiectum esse disconuenientem aliquam qualitatem simul sumptam cum diuisione cōtinui; quod enim non sit sola qualitas excedens, probatur; quia dolorem longè alium sentit qui vulneratur, & qui æstate vehementem sentit calorem. Quod verò nō sola etiam sit diuisione cōtinui, patet, ut dixi; quia illud est tantum sensibile commune, quod sine sensibili proprio non causat sensationem disconuenientem. Vtrumque igitur simul sumptum obiectum est difforme tactui, causatiuum doloris. Quod idem de obiecto delectationis affirmari debet.

Dubitarum secundò, vtrum tactus percipiat qualitates illas, quas in proprio habet organo; an verò eas duntaxat, quæ sunt in subiecto extrinseco.

B Respondeo, sensum tactus eas solum percipere qualitates, quæ sunt extra organum, non autem eas, quas in proprio habet subiecto; alioqui sensus esset in perpetua sensatione, cum in toto tactus organo semper sint tangibiles aliquæ qualitates. Et ratio esse potest, quia nunquam tangibiles qualitates producant sui species in aliquo organo, quin illud alterent realiter. Cum ergo non alterent realiter organum in quo sunt, non alterant etiam illud intentionaliter. Febricitantes idèd calorem in omnibus membris vehementem sentiunt, quia sanguis calidior carnem & nervos adurit. Lumen in subiecto, in quo est, producere aliquando potest calorem; neque tamen calor existens in organo producere in eo potest sui speciem; quia productio caloris non exigit productionem noui luminis; productio autem specierum, productionem exigit caloris; cum alteratio intentionalis, ut dixi, non fiat sine alteratione reali.

Dubitarum tertio, vtrum sensu tactus ex solum qualitates percipiantur, quæ sunt excellentes, id est quæ superant qualitatem existentem in ipso organo.

C Respondeo primas quidem qualitates non percipi à sensu tactus nisi excedant primas eas qualitates, quæ sunt in organo; quia istæ qualitates, ut dixi, non producant sui species sine reali alteratione, quod experientia ipsa docet; si enim manus sit valde calida, minores non sentit calores. Qualitates autem, quamvis minus intensæ fuerint, tactu tamen percipiuntur; manus enim mollis æqualem sentit molliorem alterius manus. Fortassis etiam ratio esse poterit, quia hæc videntur esse potius sensibilia communia, cum mollietates per solum motum sentiatur, durities verò per negationem motus. Dixi autem alias obiectum denudari debere conditionibus sensibilis proprii, non conditionibus sensibilis communis.

D Hinc sequitur, quod quanto vna qualitas remissior est in organo tactus, tantò magis percipitur remissior qualitas in obiecto; ut si manus habeat calorem duntaxat ut vnum, percipiet calorem ut duo, ut tria, &c. Si verò calida sit ut sex, non percipiet calorem nisi ut septem, vel ut octo. Itaque quanto plus est in tactu de contraria qualitate, v. g. plus de calore, tantò remissiolem poterit sentire frigiditatem in obiecto; quia si nullus in tactu est calor, necessarium est frigus, sicque melius sentietur frigiditas obiecti, licet minor.

E Et hæc est ratio, quare lacrymæ flentibus calidæ, ridentibus frigidæ appareant; cum tamen illæ semper eodem se habeant modo. Ratio, inquam, est, quia ridētibus facies valde calida est, propter diffusum sanguinē; idèdque lacryma quæ temperata est, frigida sentitur. Lugentibus verò propter fugā sanguinis ad cor, facies frigida est, & ob id lacryma videtur

detur esse calida. Sicut si aqua temperata sit, & manus calidissima, videbitur aqua esse frigida; si verò manus sit frigida, videtur aqua esse temperata.

Certum est secundò, proprium tactus organum neque solam esse carnem, neque solos nervos, sed vtrūque; quia scilicet toto corpore diffusus est sensus tactus, sentiturque in multis partibus dolor ubi non sunt nervi, ut in corde, iecore, venis. Et contrà etiam nervi exuti carne sentiunt dolorem, & partes illæ ubi nervi abundant, ut manus, pedes, fœmora, sensum tactus habent acutissimum. Non est autem verum in sensibus tactus & gustus, quod sensibile positum supra sensum non facit sensationem; qui enim positum humeris habet tria ferri pondo, sentit sine dubio gravitatem, neque vllum ibi corpus medium est.

SECTIO III

Verum in odoratu, gustu & tactu species impressæ necessario requirantur.

Duplex dubitatio.

Ratio dubitandi est primò, quia quoties obiectum est præsens & proportionatum potentia, tunc nullæ necessariæ sunt species; nam illæ ideo dumtaxat inveniuntur sunt, quia obiectum quod est distans, non potest complere ac determinare potentiam; si autem immediatum sit organo, certè complebitur & determinabit potentiam per seipsum sine vllis vicariis speciebus: sed obiectum odoratus, gustus, & tactus est semper præsens potentia, & ab ea prorsus indistans: ergo illi sensus non egent specie impressa. Neque satisfacit vulgaris responsio, quod obiectum istorum sensuum non est præsens modo proportionato; species enim sunt imperfectiores obiecto: ergo illæ non possunt esse magis proportionatæ sensationi, quam ipsum obiectum.

Secundò. Si odor emitteret species, nulla esset opus respiratione ad odores percipiendos; quod tamen repugnat experientia.

Conclusio animans.

Dicendum tamen est videri probabilius, quod in odoratu, gustu, & tactu non sola sufficit præsentia obiectorum, sed requiruntur etiam præterea species impressæ.

Species odoratus.

Primò enim quod odoratus speciebus egeat, videtur perspicuum; quia odor licet aliquando entitati perveniat ad olfactum, cum sæpe confortetur ab eo, aut lædatur cerebrum; non tamen pervenit semper: nam sæpe cadaver ad maximam distantiam fœret, quam certè totam nequireret replere, tamen si totum abiret in vapores: ergo tunc necessaria ad olfactum sunt species. Deinde pisces sub aquis existentes odorantur corpora super aquas extantia, ut declarat Philosophus *lib. de sensu & sensibilibus*, c. 5. sed exhalatio transire nequit per aquas, ibi enim tota dissiparetur à frigore: ergo tunc odor realis non pervenit ad olfactum. Denique percipitur distantia corporis odorem habentis: ergo tunc necessariae sunt species quæ repræsentent illam distantiam.

Species gustus & tactus.

Secundò, quod ad gustum etiam & tactum exigantur species, contra plerisque Recentiores ratio generalis est, quia qualitates reales non sunt proportionatæ modo elevationis à materia, per quem constituitur anima sensitiva; illa enim, ut disputatione prima statum est, constituitur per elevationem à materia, ex eo quod agat per aliquid immaterialius obiecto purè materiali: ergo ad quamlibet sensationem requiruntur species immaterialiores quam obiecta.

R. P. de Rhodes curs. Philosoph.

A Ad primam respondeo distinguendo illam maiorem. Quoties obiectum est præsens potentia, nõ requiruntur species; si præsens sit modo sensibili, conceditur maior; si per solam suam entitatem sit præsens, negatur maior. Obiectum gustus & tactus per suam quidem entitatem est semper præsens potentia, sed demptis speciebus non est sensibili modo præsens; modus enim sensibilis est ut sit præsens per aliquid minùs materiale, quàm ipsum obiectum. Fateor autem speciem esse imperfectiorem obiecto cuius est species, sed non est tamen minùs proportionata potentia ac sensationi; quia illa proportio non est sola perfectio, sed est similitudo speciei cum sensatione; quæ ambæ minùs materiales sunt quàm obiectum, ideo etiam si obiectum sit perfectius specie impressa, non est tamen minùs proportionatum sensationi.

Solutio primæ dubitæ.

B Ad secundam dictum est nuper, ideo necessariam esse respirationem ad percipiendos odores, quia respiratione aperiantur duo meatus ad processus mammillares, ubi est sensorium olfactus.

Solutio secundæ.

QVÆSTIO VI.

De sensu interno.

Exposui hætenus ea quæ pertinent ad sensus externos, nunc sequitur eorum moderator & index internus sensus. Facultas videlicet mentis fictrix, formatrixque phantasmatum; rerum omnium effectrix, sed sine manibus; cogitatrix operum, & eorum artifex, in proprio imaginantis corpore præpotens, nec iners in alieno. Simulacra imaginando fingit, & facit; informat in seipsa rerum speciem, & res extra se format; solis spectris vera opera præstans, solis rerum imaginibus diues, & meliora imaginibus promens; operatur quæ nõ tangit, quiescit & movet; quæ cogitat, exprimit; quæ non continet, efficit. Inaspectabilis animæ manus, instrumentum artis seipsam in vacuo exercentis. De hoc igitur sensu ut plenè disputem cum Aristotele à *c. 2. lib. 3.* quinque quærenda videntur. Primò existentia sensus communis & eius organum: secundò eius obiectum: tertio species illi necessaria: quarto proprius eius actus: quintò vires imaginationis, & quædam eius proprietates.

SECTIO I.

Existencia sensus communis, & eius organum.

Certum est primò, dari sensum aliquem internum in animalibus, præter sensus externos, quinquè, à quibus ille specie distinguitur, significatque illum sensum qui obiecta propria omnium sensuum externorum percipit, & discernit inter illa; ideo vocatur sensus communis, quem non rectè Galenus *lib. 8. de usu partium*, c. 6. negavit distingui à quinque sensibus externis. Manifesta enim contra illum ratio est, quia bruta plures habent cognitiones, quæ non conveniunt externis sensibus; cognoscunt enim sæpè absentia & præterita: latent v. g. canes inter dormiendum, quo tempore feriantur externi sensus: redeunt ad loca quibus assueverunt, noscunt suos benefactores; eorum pleraque capacia sunt disciplinæ, recordantur eorum à quibus mali aliquid acceperunt; quærent ea quæ necessaria ipsis sunt. Hæ autem omnes operationes non pertinent ad externos sensus: ergo prætereos inest animalibus internus aliquis sensus.

Dari sensum internum.

Scilicet 3. Certum.